

1. ZPRACOVÁNÍ ENCYKLOPEDICKÉHO HESLA

- **Módní vlny** a) obecně přijaté, časově omezené obliby podmíněné aktuální dobovou, společenskou a místní situací; ¹ b) určité převládající způsoby oblékání, které se proměňují v čase; diktovány jsou především *haute couture* tvorbou předváděnou na prestižních přehlídkách slavných módních domů (zejm. z Paříže, Milána, New Yorku).²

¹ *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. Vyd. 1. Praha: Ottovo nakladatelství - Cesty, 2003, 751 s. ISBN 80-718-1959-X.

² BAUDOT, François. *Móda století*. Vyd. 1. Překlad Vanda Kopečková. Praha: Ikar, 2001, 399 s. ISBN 80-720-2943-6.

Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích. Vyd. 1. Praha: Ottovo nakladatelství - Cesty, 2003, 751 s. ISBN 80-718-1959-X.

2. ESEJ NA TÉMA MÓDNÍ VLNY

MÓDA A JEJÍ PROMĚNY VE 20. STOLETÍ

Ačkoliv se pojem „módní vlny“ nemusí vztahovat pouze ke kultuře oblékání, většina z nás si pod ním vybaví právě oděvy a vše ostatní s nimi spojené. Proč? Není důvod pochybovat o tom, že v našem životě se móda více či méně odráží a ovlivňuje naše vnímání sebe, ale i druhých. Už dávno neplatí, že se oblékáme účelově podle toho, z jaké společenské vrstvy jsme, nebo podle naší profese. Mnoho lidí dnes bere oblečení jako způsob sebevyjádření či vyjádření svých názorů (příkladem mohou být dnes už klasická trička s nápisy).

I když móda existovala v různých podobách také v předchozích staletích, až to minulé znamenalo zrod módního světa tak, jak ho známe dnes. Od vynálezu šicího stroje v 19. století, který se velkou měrou přičinil o vzestup módy, byl podstatným mezníkem ve 20. století zrod tzv. *haute couture* – vysokého krejčovského umění. To je neodmyslitelně svázáno s francouzskou metropolí Paříž, města přímo proslulého svou kreativní atmosférou. Tím spíš může překvapit fakt, že za předchůdce *haute couture* není považován Francouz, nýbrž Angličan Charles Frederick Worth (1825 - 1895), který však v Paříži působil. Jeho tvorba znamenala konec nepohodlných krinolín a korzetů, a zároveň představovala začátek celé řady těžko uvěřitelných proměn, které se v nadcházejícím 20. století uskuteční. I přesto, že v novém tisíciletí nechodíme ve skafandrech (jak si to společnost druhé poloviny 19. století představovala), módní vlny nás odnesly daleko od tehdy zažitých předsudků a zvyků v oblékání.

Dnešní módní svět je rozsáhlý. Jeho centra najdeme na každém kontinentu, v každé zemi. Na počátku 20. století však byla nejdůležitějším místem módy Paříž (do jisté míry to platí dodnes). Zde se odehrávaly zásadní události v dějinách odívání, zde existoval tvůrčí prostor povolující překračovat dobové konvence. Toho samozřejmě využívali sebevědomí tvůrci *haute couture*, kteří se nebáli tehdejší společnost nejprve šokovat, a následně si ji získat na svou stranu. Módní návrhář je člověk s talentem, který dovede spojit svou kreativitu s podnikavostí, tedy umí vytvořit zajímavé šaty, a nadto je umí i dobře prodat (a proslavit). Dá se říct, že jednotlivé módní vlny můžeme přiřadit konkrétním tvůrcům – alespoň v první polovině 20. století.

Jedním z prvních „odvážlivců“ byl Paul Poiret, jehož módní firma „soustavně bourala tradice minulosti“³. Jako sběratel moderního umění se nebál odklonit od vžité tvorby svých předchůdců. Jeho dámské šaty dovoľovaly díky sukním s vysokým pasem naprosto odstranit korzet – to byl na tehdejší poměry skutečně odvážný krok. Ve své tvorbě též pracoval s orientálními, folklorními či baletními prvky. Bohužel ke konci života zmizel z obecného povědomí a zemřel zapomenutý.

Dalším příkladem „malé revoluce“ v oblékání představovala tvorba Gabrielle Coco Chanelové, která se z obyčejné dělnice dokázala vypracovat na majitelku jednoho z nejprestižnějších módních domů vůbec. Tvorba Coco úzce souvisela s jejím osobním emancipovaným stylem, kdy se například nebála nosit kalhoty a vyjít tak mezi lidi – to bylo v té době něco nemyslitelného. A její odkaz žije dodnes, netřeba zmiňovat takovou klasiku, jakou jsou „malé černé“ anebo jednoduchý tvídový kostýmek ozdobený šňůrkou perel.

Příchod Christiana Diora v 50. letech znamenal další zásadní proměnu módního světa. Do oděvů dokázal promítnout eleganci minulých let s inovací a důvtipem své doby. Jeho pojetí ženské siluety bylo, že horní část těla je menší než šířka nabírané sukně a vosí pas. Redaktorka amerického časopisu *Vogue* Carmel Snowová tehdy napsala: „*This is the new look.*“⁴ Tento pojem už zůstal a neoznačoval pouze Diorovo nové pojetí módy, ale celou nadcházející oděvní epochu.

Stejně jako v dalších oblastech se do odívání druhé poloviny 20. století promítla postmoderna. Bylo to období bohatší na nové trendy, směry, mladé návrháře i kreativní nápady, padla všechna tabu spojená s odíváním. Zásadní proměnou prošlo vnímání módy a vznik tzv. „módy ulice“. Najednou už módní vlny „nebyly vnímány jako věčné a nevyhnutelné změny vkusu, ale jako pokrok, zisk a revoluce.“ Módní domy se přestaly zabývat pouze *haute couture* (šitím na zakázku), ale začaly zřizovat oddělení zaměřená na konfekci (*prêt-à-porter*). Ke konci století už je móda plně provázána sítí marketingu a reklamy, kdy jednotlivé značky reagují na stejné podněty a trendy. Stále však nalezneme osobnosti propagující styl, jež dokážou rozhýbat nekonečné vody módního průmyslu (např. Yves Saint Laurent).

³ BAUDOT, François. *Móda století*. Vyd. 1. Praha: Ikar, 2001, s. 40. ISBN 80-720-2943-6.

⁴ BAUDOT, François. *Móda století*. Vyd. 1. Praha: Ikar, 2001, s. 147. ISBN 80-720-2943-6.

Těžko říct, zda je možné se v módě ještě někam posunout. Osobně mám pocit, že už snad všechno bylo vymyšleno. Jedno je ale jisté: takovou proměnou, jakou prošla móda ve 20. století, už znovu neprojde.

3. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAUDOT, François. *Móda století*. Vyd. 1. Překlad Vanda Kopečková. Praha: Ikar, 2001, 399 s. ISBN 80-720-2943-6.
- MÁCHALOVÁ, Jana. *Móda 20. století*. Praha: Lidové noviny, 2003, 229 p. ISBN 80-710-6587-0.